

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักความดีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักความดีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมความดีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมความดีในทัศนะของพระเถระในสังคมไทย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า หลักความดีในพระพุทธศาสนา เรียกเป็นคำพระว่า บุญ บำง กุศล บำง ความดีในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งบริสุทธิ์ และมีเป็นระดับ เช่น ศีล สมาธิ ปัญญา คุณธรรม เป็นเครื่องชำระจิตใจของมนุษย์ให้สะอาดบริสุทธิ์และผ่องใส และเมื่อกกล่าวโดยผล “ความดีหรือ บุญกุศล” ก็คือ ความสุขที่มนุษย์ที่จะได้รับนั่นก็คือความสุข พระพุทธศาสนาให้ความเห็นว่า การกระทำที่ถือว่า “ดีหรือชั่ว” นั้น ต้องเป็นการกระทำที่มีความตั้งใจ หรือมีเจตนา การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา เรียกว่า “กรรม” ดังพระพุทธพจน์ว่า “เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม การกระทำที่ดีนั่นคือ การกระทำที่เกิดจากเจตนาดีที่ประกอบด้วยกุศลมูลหรือรากเหง้าแห่งความดี ได้แก่ ความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลงผิด จากกรรมของครองธรรม ความดีไม่ได้เกิดขึ้นเอง เกิดจากการทำดี ทำดีมี ๓ ทางคือ ทำดีทางกาย ทำดีทางวาจา (พูดดี) ทำดีทางใจ (คิดดี)

หลักธรรมที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมความดีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีหลักธรรมที่ส่งเสริมความดีของบุคคล โดยแบ่งออกเป็น หลักธรรมที่ส่งเสริมความดีขั้นโลกียะ (กัลยาณชน) เช่น ขมรวาสธรรม ๔ คือ ธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน หลักธรรมที่ส่งเสริมความดี ขั้นโลกียะ (ฌาน ลาภบุคคล) ได้แก่ สมาธิ ๓ ระดับ คือ (๑)ขณิกสมาธิ (๒)อุปปจารสมาธิ (๓)อัปปนาสมาธิ

หลักธรรมที่ส่งเสริมความดีขั้นโลกุตระ (พระอริยบุคคล)เช่น ปัญญา การใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือไปสู่ความพ้นจากความทุกข์ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่ส่งเสริมความดีของสังคม โดยแบ่งออกเป็น หลักธรรมที่ส่งเสริมความดีด้านความสัมพั ันธ์ เช่น สังคหวัตถุ ๔ คือ (๑) การสงเคราะห์ด้วยการให้ทาน (๒) ปิยวาจา (๓) อุตถจริยา (๔) สมานัตตตา

หลักธรรมที่ส่งเสริมความดีด้านการปกครอง เช่น ทศพิธราชธรรม หรือ ราชธรรม ๑๐ ทศพิธราชธรรม เป็นคุณธรรมในการปกครองที่สำคัญมาก หลักธรรมที่ส่งเสริมความดีด้านความ

ยุติธรรม เช่น อกติ ๔ เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกลาง ซึ่งหมายถึง ความไม่เที่ยงธรรม หรือ ความลำเอียง ๔ ประการคือ (๑) ความลำเอียงเพราะชอบ (๒) ความลำเอียงเพราะชัง (๓) ความลำเอียงเพราะหลง (๔) ความลำเอียงเพราะกลัว

หลักธรรมที่ส่งเสริมด้านด้านความเสมอภาค ค เช่น หลักในเกสปุตติ สูตร ๑๐ เป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่ชาวกาลามะ พระพุทธองค์ทรงแสดงถึงหลักธรรมที่ส่งเสริมความเสมอภาคทางความคิด พระองค์ มิได้ตรัสห้ามมิให้เชื่อ แต่ ทรงให้เชื่อด้วยมีปัญญา พิจารณา ประกอบการตัดสินใจ

ความดีกับการบรรลุนิพพาน นิพพานเป็นสภาวะที่จะทำให้สรรพสัตว์หยุดการเกิดการแก่ การเจ็บ การตาย ที่พระองค์ได้ตรัสรู้ ทรงหลุดพ้นไปได้ เพราะพระองค์ทรงพ้นจากตัณหา อุปาทานในความรู้ ไม่ทรงติดอยู่ในความรู้ ” ถ้าทำได้อย่างพระพุทธเจ้า บางเรื่องก็ปล่อยวาง ไว้ก่อน แล้วก็ตั้งใจว่า วันนี้ไปสร้างทางแห่งความพ้นทุกข์ ไม่ต้องการให้เกิดมาเป็นทุกข์ต่อไปอีก ช้าหน้า”การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาคือ ทำด้วยความตั้งใจ หรือตั้งใจทำดี การกระทำที่ดี เรียกว่ากรรมดี จิตที่ประกอบด้วยปัญญาเป็นอย่างยิ่ง จิตที่เข้าถึงความว่างจากกิเลสเป็นอย่างยิ่ง คือ จิตที่เข้าถึงพระนิพพาน ดังนั้น นิพพานจึงเป็นผลสูงสุดของการทำความดี เพื่อการหลุดพ้นของสรรพสัตว์ จากวัฏฏะทุกข์ทั้งปวงนิพพานเป็นธรรมที่พ้นไปจากโลก การอธิบายนิพพานโดยอาศัยพื้นฐานในทางโลกตลอดจนภาษาทางตรรกวิทยาจึงไม่อาจกระทำได้ การจำกัดความจึงมักใช้การปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น ไม่ใช่ทั้งสิ่งนั้น และสิ่งนี้ ไม่มีการอุปบัติ ไม่มีการจุติ ไม่มีองค์ประกอบ ไม่มีการสร้างสรรค์ ไม่มีการแตกทำลาย ไม่ใช่ดิน น้ำ ไฟ ลม เป็นต้น

การ วิเคราะห์หลักธรรมที่สัมพันธ์กับความดีในทัศนะของพระเถระในสังคมไทยทั้ง ๑๐ รูป โดยแบ่งออกเป็น ทัศนะของพระเถระต่อความหมายของความดี โดยจะได้กล่าวถึงทัศนะของพระเถระ เหล่านั้น เช่น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) มีทัศนะคติต่อความหมายของความดีว่า บุญคือความดี ที่ทำไว้จึงชื่อว่าให้ความขึ้นบานแก่ผู้กระทำ ทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า

ทัศนะของพระเถระต่อประเภทของความดี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) มีทัศนะคติต่อประเภทของความดีว่า การกระทำทุกอย่าง ทั้งดีและไม่ดี เมื่อทำแล้ว ไม่ลบเลือนไปไหน จะสั่งสมตัวเองอยู่ตลอดเวลา อยู่ภายในใจของผู้กระทำนั่นเอง เป็นพื้นฐานแห่งจิตใจของผู้กระทำนั่นเอง ทำดีมาก พื้นฐานจิตใจก็ดีมาก ทำไม่ดีมาก พื้นฐานจิตใจก็ไม่ได้ดีมาก

ทัศนะของพระเถระต่อลักษณะของความคิด พระเทพสิงหนราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) มีทัศนะคติต่อลักษณะของความคิดว่า ความคิดนั้นคงอยู่ตลอดไป จะกี่พันปีก็อยู่อย่างนั้น และความชั่วก็เช่นกัน มันก็ชั่วตลอดไปหลายชาติ หลายภพหลายกัลป์ เกิดขึ้นมาอย่างนี้เป็นต้น

ทัศนะของพระเถระต่อผลของความคิด พระพรหมบัณฑิต (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต) มีทัศนะคติต่อผลของความคิดว่า การทำความดีด้วยใจไม่บริสุทธิ์ ทำให้ได้บุญน้อย แทนของบุญอยู่ที่เจตนาที่บริสุทธิ์ ก่อนทำบุญต้องบริสุทธิ์ กำลังทำบุญเจตนาที่บริสุทธิ์ เมื่อทำเสร็จแล้วเจตนาที่ยังบริสุทธิ์ อย่างนี้จึงเป็นบุญสมบูรณ์

ทัศนะของพระเถระต่อเกณฑ์ การตัดสินความคิด พระพรหมมั่งคลาจารย์ (ปัญญา - นันทภิกขุ) มีทัศนะคติต่อเกณฑ์การตัดสินความคิดว่า บาปก็ดี บุญก็ดี มันเกิดดับ เกิดดับ อยู่ตลอดเวลา บาปเกิดเพราะเราขาดสติปัญญา บุญเกิดเพราะเรามีสติปัญญา เราคิดถูกต้องชอบ บุญก็เกิดขึ้น ความดีความงามเกิดขึ้น เกิดแล้วก็ดับไป ไม่ได้ตั้งอยู่ถาวร

ทัศนะของพระเถระต่อหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความคิด พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) มีทัศนะคติต่อหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความคิดว่า ปัญญา หรือมีภาวะที่มีปัญญาเป็นแรงจูงใจให้กระทำการสิ่งต่างๆ ปรากฏผลออกมาเป็นรูปแบบของความกรุณาความมีฉันทะที่จะช่วยปลดปล่อยให้ผู้อื่นหลุดพ้นเป็นอิสระจากความทุกข์ทั้งปวง

ทัศนะของพระเถระต่อหลักการประพฤติความคิด สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส มีทัศนะคติต่อหลักการประพฤติความคิดว่า การที่บุคคลทำย่อมส่ออาการที่ตนเป็นอยู่อย่างไร เขาจักเป็นผู้มีสติปัญญาหรือไม่นั้น ไม่เป็นประมาณเขาจักเป็นบุคคลเช่นไรก็ตาม เขาต้องประกอบการทำงานจึงจะเป็นความดีที่สุดแก่เขา ถ้าเขาเป็นบุคคลใดการทำงานนั้นจะเป็นกิจโต ถ้าเขาเป็นบุคคลเล็กการทำงานนั้น จะเป็นกิจเล็ก ถ้าเขาทำโดยสงบการทำงานนั้น จะดีจะชอบ ถ้าเขาทำโดยกำเริบและมักใหญ่ใฝ่สูง การนั้นก็ไม่ใช่ เป็นช่องคู่และเลวทราม

ทัศนะของพระเถระต่อความคิดกับนิพพาน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. ประยุทธ์ ปยุตฺโต) มีทัศนะคติต่อความคิดกับนิพพานว่า สุขยิ่งกว่านิพพานไม่มี นิพพานหรือเป้าหมายสูงสุดตามลักษณะของพุทธศาสนาจึงเป็นการหลุดพ้นปราศจากกิเลสเครื่องร้อยรัดทั้งปวง เมื่อบุคคลก้าวเข้าสู่สภาวะของนิพพานแล้วจะเป็นชีวิตที่ดีที่สุดและมีคุณค่าที่สุด นิพพานนั้นไม่ขึ้นอยู่กับกาลเทศะดังคุณสมบัติของนิพพานที่ว่า นิพพานอันผู้บรรลุเห็นได้เองไม่ขึ้นกับกาลเรียกให้มาดูได้ ควรน้อมเอาเข้ามาไว้อันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน

หลักธรรมต่างๆ ดังกล่าว ล้วนเป็นแนวทางหรือหลักความคิดที่ไม่แตกต่างไปจากที่ปรากฏในพระไตรปิฎก กล่าวคือ พระเถระในสังคมไทยทั้ง ๑๐ รูปดังกล่าว มีวิธีการสอนที่อิง

พระไตรปิฎกเป็นฐานในการสอน แตกต่างกันในวิธีการนำเสนอเท่านั้น ส่วนเป้าหมายเป็นอย่างเดียวกันคือ การปฏิบัติเพื่อความเป็นคนดี ประพฤติดี ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อบรรลุนิพพาน สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ความดี เป็นธรรมฝ่ายกุศล ที่มีความหมาย ประเภท และลักษณะ รวมถึงแง่มุมที่มีความหลากหลาย และยังเป็นเสมือนเครื่องชี้วัดเพื่อแสดงถึงความเป็นอริยบุคคล ได้อีกด้วย ความดี จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ พุทธบริษัทควรที่จะสร้างเสริมความรู้และทำความเข้าใจ ให้ลึกซึ้งถึงแง่มุมต่างๆ เหล่านั้น รวมถึงควรให้มีการปฏิบัติ เพื่อความเป็นคนดีของตน ครบครัน สังคม และประเทศชาตินั้นด้วยการทำความดี นี้ จึงเป็นเหตุแห่งความสุขไม่ว่าจะเป็นวิธีการใดๆ ก็ ตามในพระพุทธศาสนาองว่าการจะถึงความสุข หรือมีชีวิตที่เป็นสุขในสังคมโลก และเหนือกว่า นั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา

๑) ข้อเสนอแนะต่อคณะสงฆ์ หรือ พุทธศาสนิกชนผู้เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้มีการ ปฏิบัติเพื่อการทำความดีให้แก่กลุ่มบุคคล และสังคม อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อการเรียนรู้เรื่อง หลักความดี และวิธีการในการปฏิบัติของตนเพื่อการทำความดีให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป โดยอาศัยการ ปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อประโยชน์ทางกาย วาจา และใจ รวมถึงกำหนดรูปแบบ และกฎเกณฑ์ที่ เหมาะสมในการปฏิบัติเพื่อการทำความดีต่อไป

๒) ข้อเสนอแนะต่อคณะสงฆ์ หรือพุทธศาสนิกชนผู้เกี่ยวข้องและสนใจเรื่อง หลักความ ดี หรือการทำความดี ในประเด็นความหมาย ประเภท และลักษณะของความดี ดังที่ปรากฏใน งานวิจัยนั้น ชี้นำไปสู่ความรู้ และความเข้าใจต่อหลักธรรมที่สำคัญๆ อื่นๆ อย่างไร

๓) ข้อเสนอแนะต่อวิธีการปฏิบัติเพื่อการทำความดี ตามหลักความดี จากความสำคัญ ของการทำความดี ดังกล่าวนั้น พระเถระทั้งหลาย ต่างก็ให้ทัศนะที่แตกต่าง หลากหลาย ดังนั้น ผู้สนใจจึงควรที่จะศึกษาและตีความเพิ่มเติมลงในเชิงลึกให้มากยิ่งขึ้นไปอีก

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ศึกษาวิเคราะห์หลักความดี กับการเข้าถึงกระแสพระนิพพาน

๒) ศึกษาแนวคิดเรื่อง คำไวพจน์ที่สัมพันธ์กับหลักความดีในพระพุทธศาสนา

๓) ศึกษารูปแบบการใช้ชีวิตของคนดีในพุทธศาสนาเถรวาท

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๖.

_____ **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ **อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์วิบูลย์, ๒๕๓๓-๒๕๓๔.

_____ **ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์วิบูลย์, ๒๕๓๙-๒๕๔๕.

_____ **ปกรณ์วิเศษภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์วิบูลย์, ๒๕๓๙-๒๕๔๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ :

คณะกรรมการแผนกตำรา. **มังคลัตถปิปปนิแปล เล่มที่ ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

_____ **อุปกรณ์วินัยมุข เล่มที่ ๑**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เชียงใหม่. **เบญจศีล เบญจธรรม อุโบสถศีล อุปสมบทวิธี**. ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เชียงใหม่, ๒๕๓๘.

คุณ ไทชนันท์. **พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕.

งามพิศ สัตย์สงวน. **การวิจัยทางมานุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

จตุรนต์ สมณะ. **เบญจศีล เบญจธรรม และอุโบสถศีล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พุทธลีลา, ๒๕๔๐.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ, และคณะ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๕.

ณรงค์ เส็งประชา. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
๒๕๔๑.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, **วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ, **ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร :

อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๙.

พรหมมาศ ฉลอง, **การตั้งตนชอบวิภาคการจำแนกเรื่องการลักทรัพย์**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๙.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

_____. **ธรรมบัญญัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

_____. **ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ

พุทธธรรม, ๒๕๓๔.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้**

พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

_____. **ทิศทางการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๒.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____. **จิตวิทยาเพื่อพัฒนาคนตามแนวธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ

พุทธธรรม, ๒๕๔๓.

_____. **พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. มูลนิธิพุทธธรรม,

๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาในอนาคต** : แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต. พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. ๒๕๔๖.

พุทธทาสภิกขุ. **เป้าหมายของชีวิตและสังคม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียง, ม.ป.ป.
โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๘. หน้า ๑๐๒

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **อานิสงส์การสมทานศีล ๕**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๖.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **สารานุกรมพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **เบญจศีลเบญจธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

_____. **พุทธศาสนา : มนุษย์ สังคมและปัญหาความดี**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สุพัตรา สุภาพ. **ปัญหาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๖.

๒) งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ :

บุญเลิศ ภิรมย์เยี่ยม. “การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง หลักการละเมิด ในพุทธความดีเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ไทย”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓.

บรรจง วังหล้า. “ศึกษาเปรียบเทียบโทษของการละเมิดศีลห้ากับการกระทำผิดกฎหมายอาญา”, **วิทยานิพนธ์ศาสตราศาสตรมหาบัณฑิต**, พุทธศาสนาและปรัชญา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ปฐมรัตน์ สุชียามานนท์. “การตั้งตนชอบในแนวคิดและวิถีชีวิตของคนไทย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

พระมหาไชยา ชยสิทธิ (เสนแสนยา). “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระราชบัญญัติ (ชยวโส/ไชยวงศ์). “ศึกษารูปแบบและแนวทางการเผยแพร่ธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเผยแผ่พระธรรมเทศนาในวันอัมมัสสวนะ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๒” **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

พระมหาไพฑูริย์ สุทฺธวิฑูโร (น้อยวัน) “การวิเคราะห์เชิงศาสนาเรื่องบาปในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

พระมหาวิระชัย ชยวีโร (มิตะสิทธิ์). พุทธความดีกับปัญหาการเปิดบ่อนการพนันในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระมหาสัญญา ปญญาวิจิตฺโต (โป่งใจ). “ศึกษารูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กบุญนิโก, “หลวงตา”- “แพะเยื่อไม้”).

วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระมหาไฉน ประกอบผล. การศึกษาหลักพุทธความดีเรื่องหน้าที่ของบุตรธิดาต่อบิดามารดากรณีศึกษา : นักเรียนโรงเรียนปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔.

พระมหาอิสระ สิงห์เปี้ย. “การวิเคราะห์ปัญหาอทินนาทานตามพุทธความดีเถรวาทในบริบทสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาความดีศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕.

พระอุบล กตปุญโญ (แก้ววงษ์ล้อม). การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระวิเชียร สีนานุตร. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษากรณี

พระธรรมมหาวิธานวัตร วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๗.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระมหาเสฏฐวุฒิ วชิรญาณ (ปาสวน)
- เกิด : วันพุธที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ปีระกา
- สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๗/๑ หมู่ ๑๐ ต.ดอนทอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐
- การศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๓๘ : จบประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านน้ำดำ ต.ดอนทอง
เมือง จ. พิษณุโลก
- พ.ศ. ๒๕๔๒ : จบมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนวัดหาดใหญ่สัตตาราม ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่ จ.
สงขลา
- พ.ศ. ๒๕๕๐ : จบเปรียญธรรม ๙ ประโยค สำหรับนักเรียนวัดสามพระยาวรวิหาร
เขตพระนคร กรุงเทพฯ
- สังกัด : วัดสามพระยาวรวิหาร ต.วัดสามพระยา เขตพระนคร จ.กรุงเทพมหานคร
๑๐๗๐๐
- บรรพชา : วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ วัดศรีโสมณ ต.วังทอง อ.วังทอง
จ.พิษณุโลก พระครูสิริโสมณ เป็นพระอุปัชฌาย์
- อุปสมบท : วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ วัดสามพระยาวรวิหาร แขวงวัดสามพระยา
เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีพระธรรมคุณาภรณ์ (ปัจจุบันดำรง
ตำแหน่งรองสมเด็จพระราชาคณะที่พระพรหมดิลก)เป็นพระอุปัชฌาย์

